

Afera za ustavitev privatizacije

JOŽE BIŠČAK

joze.biscak@reporter.si

foto: PRIMOŽ LAVRE, BOBO, ARHIV REPORTERJA

Afera »Sloleaks«, kot so mediji poimenovali domnevno ponarejanje dokumentov pred dokapitalizacijo slovenskih bank leta 2013, ima mnogo širše ozadje, kot bi ga bili nekateri pripravljeni priznati. Če propadejo odločitve Banke Slovenije, je vprašljiva ustanovitev Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB), prenos slabih terjatev in na koncu tudi privatizacija. Od tod do pobude za izstop Slovenije iz Evropske unije pa je zgolj korak. Zmerjanje Boštjana Jazbeca in ustavnih sodnikov s kolaboranti in hlapci Bruslja je že del te strategije tranzicijske levice.

Najnovejši stampedo zaradi izbrisa podrejenih obveznic podržavljenih bank, ki ga je s svojim člankom v časniku Finance sprožil Tadej Kotnik, prodekan za znanstvenoraziskovalno dejavnost ljubljanske fakultete za elektroniko, je bil pričakovani. Od vložitve pobude za presojo ustavnosti do novembra lani se je namreč zdelo, da bo to lahek zalogaj, saj odločitev, predvsem kar zadeva obveznice, nedvomno posega v lastninske pravice imetnikov, toda ustavno sodišče je izrazilo dvom in za mnenje rajši povprašalo Evropsko sodišče v Luksemburgu.

Priprava na diskreditiranje

Iz vprašanj ustavnih sodnikov je razvidno, da bodo tehtali med škodljivimi posledicami zaradi izvrševanja novega zakona o bančništvu, ki je omogočala razlastitev, in med škodljivimi posledicami, ki bi nastale, če ne bi prišlo do izvrševanja spornega zakona. Zato nenadoma ni bilo več samoumevno, kot so mesece trdili tudi mnogi pravni strokovnjaki z Rajkom Pirnatom in Lojzeto Udetom na čelu, da bodo izbrisani imetniki podrejenih obveznic zagotovo poplačani, saj bo novela zakona o bančništvu na ustavnem sodišču propa-

dla. Povedano drugače. Možnosti »podrejenec«, kot pravijo razlaščenim imetnikom podrejenih obveznic, so se hitro zelo zmanjšale, »stavnice« pa nagnile v korist Banke Slovenije.

Ker konvencionalna sredstva sicer povsem legitimnega boja niso več zadoščala, je bilo očitno treba seči po nekonvencionalnih, bolj pritlehnikih, z namenom, da se diskreditira centralno banko (ki, roko na srce, ni ravno organizacija svetnikov, brezmadežnih) in guvernerja Boštjana Jazbeca ter postavi v dvom celotno sanacijo slovenskih bank. Samo v tem primeru imajo pobudniki možnost za uspeh, zato tudi najnovejše trditve, da je bilo v dokapitalizacijo bank vloženega najmanj eno milijardo davkoplačevalskega denarja preveč. Čeprav je ta »teorija« znana že slabo leto dni, je šele pretekli teden z vso silo butnila na plano. Kar nenadoma nikogar več ne zanima, kdo je odgovoren, da so iz slovenskih bank izginile milijarde evrov, ampak samo še to, kdo je odgovoren za razlastitev imetnikov podrejenih obveznic v vrednosti 600 milijonov evrov.

Da se pripravlja diskreditiranje, smo v uredništvu Reporterja zaslučili takoj po novoletnih praznikih, ko smo po elektron-

Slovenska trojka, kot so pravili premierki Alenki Bratušek, finančnemu ministru Urošu Čuferju in guvernerju Boštjanu Jazbecu, je leta 2013 sprejemala vse odločitve v zvezi z dokapitalizacijo slovenskih bank.

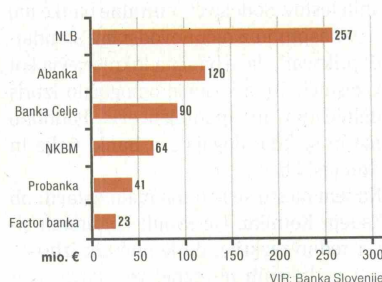

Guverner Banke Slovenije Boštjan Jazbec (na levi) je na novinarski konferenci dokaj logično zavrnil očitke, da naj bi centralna banka ponarejala ali prirejala dokumente.

ski pošti prejeli korespondenco med visokim uslužbencem in uslužbenko Banke Slovenije, bilo pa je več kot jasno, da sta v intimni zvezi. Recimo. Ona: »Mene pa zebe.« On: »Če bi bila skupaj, pa bi ti po hrb-

Koliko je bilo izbranih podrejenih finančnih instrumentov

tu začel teči tvoj dišeči znoj ... Mmm ...« Ona: »Mmmm.« On: »Počakaj še malo, pa pridem v hotel ...« Pošiljatelj je očitno pričakoval, da bomo zadevo objavili, sprožilo bi se tudi vprašanje neodvisnosti njegovega odločanja, saj je ljubezenska korespondenca primerno orodje za izsiljevanje. Očitno lanska objava dopisovanja med Mitjo Mavkom, državnim sekretarjem na ministrstvu za finance pod vlado Alenke Bratušek, in nižjim evropskim birokratom Francom Dupontom iz časa (september 2013), ko je državni zbor sprejemal novelo zakona o bančništvu, ni preveč zalega.

US v dvomih

Mavko je takrat Duponta opozarjal, da bi bila izbris in razlaseitev delničarjev in podrejenih upnikov lahko nezakonita, saj se takrat še ni vedelo, koliko denarja bo potrebnega za dokapitalizacijo bank. Mavko je kasneje napredoval do položaja neizvr-

Page: 39

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 2044 cm2

3 / 4

Afero »Sloleaks« je s kolumno v časniku Finance sprožil Tadej Kotnik. Ni sporno, da ima osebni interes, saj je bil med razlaščenici podrejenih obveznic, težava je, ker obstaja resen sum zlorabe notranjih informacij.

Iz vprašanj ustavnega sodišča Evropskemu sodišču je razvidno, da je lahko pobuda za oceno ustavnosti novele zakona o bančništvu zavrnjena.

šnega direktorja DUTB s plačo, višjo od premierjeve, danes pa služi v Evropski banki za obnovo in razvoj (EBDR). Epilog je znan. Bruselj je Sloveniji dovolil državno pomoč pri dokapitalizaciji bank, vendar je morala Slovenija v petih bankah (zdaj šestih) razlastiti delničarje ter imetnike hibridnih in podrejenih obveznic. Dopisovanje je sicer razkril Bloombergov članek, vendar se v Sloveniji zaradi tega ni nihče preveč vznemirjal. Celo po-

Če propadejo odločitve Banke Slovenije, je vprašljiva tudi privatizacija.

budniki ustavne presoje, ki so te dni zaglani vik in krik, ne. Toda potem je prišel lanski november in presenetljiva odločitev ustavnih sodnikov, da za nasvet povprašajo evropsko sodišče. To so nekateri mediji takrat pospremili s komentarjem, češ da je ustavno sodišče ekspozitura Bruslja. Postal je jasno, da obstaja velika verjetnost, da bo končna odločitev v korist Banke Slovenije.

Pobudniki trdijo, da je bila novela zakona o bančništvu sprejeta (in s tem opravljen izbris podrejenih obveznic) na podlagi nezavezujočega priporočila Evropske komisije. Pri tem prvem ključnem argumentu so bili ustavni sodniki zelo previdni. Pravijo, da sicer ni dvoma, da priporočilo ni zavezujoč akt, toda »ustavno sodišče meni, da pravna narava sporočil Komisije na področju državnih pomoči, na katerem velja izključna pristojnost EU in na katerem je hkrati Komisija izključno pristojna za preverjanje skladnosti državnih pomoči (...), ni povsem enaka pravni naravi njenih sporočil na drugih področjih.« Ustavni sodniki so videli razliko. Če Slovenija ne bi izpolnila zahtev Komisije, ne bi mogla dati zakonite državne pomoči v obliki do-

kapitalizacije. »Glede na pomen (od nje so odvisne temeljne gospodarske funkcije države) in značilnosti (v pretežni meri temelji na zaupanju) bančnega sektorja, sploh v primeru sistemsko pomembnih bank, ni mogoče pričakovati, da bi se država članica lahko izpostavila tveganju izdaje morebitne odločitve Komisije o morebiti nedovoljeni državni pomoči. Zato se ustavno sodišče sprašuje, ali niso pravzaprav učinki takih sporočil za države članice zavezujoči,« je še zapisalo ustavno sodišče. Skratka ustavni sodniki so se že postavili na stališče, da so priporočila komisije zavezujoča, kar pomeni, da zakon očitno ni ustavno sporen. S tem je propadel prvi argument pobudnikov.

»Podrejenci« izgubljajo

Drugo pa bo presoja sorazmernosti oziroma škodljivih posledic (ne)izvrševanja zakona, ali je izbris delničarjev in »podrejenec« odtehtal za državo pozitivne učinke dokapitalizacije. Na tej točki pa pride mo do napada na Banko Slovenije, ki se je zgodil pretekli teden. Tadej Kotnik, sicer kolumnist časnika Finance in finančni špekulant, je v reportažni kolumni na dveh straneh citiral anonimni vir centralne banke (Kotnik v uvodu ni pojasnil, ali je žvižgača iz Banke Slovenije snemal ali pa ima sam tak spomin, da si je dvogovore zapomnil), ki mu je razkril, da je Banka Slovenije pri milijardni dokapitalizaciji bank lagala in potvarjala rezultate strešnih testov. Sodelavci centralne banke naj bi v nasprotju z računovodskimi standardi prikazali, da je bančna luknja večja kot v resnici. To je kasneje omogočilo izbris delničarjev in »podrejenec«. Podobno naj bi se zdaj dogajalo v Banki Celje in Gorenjski banki.

Na tem mestu se je treba malo ustaviti ob Tadeju Kotniku. Ob svojih kolumnah sicer redno razkrije, da je imetnik izbrisanih podrejenih obveznic več slovenskih

Minister za javno upravo in podpredsednik vlade Boris Koprivnikar je dejal, da na prvi pogled ni bilo pri dokapitalizaciji bank nikakršnih nepravilnosti.

bank ter soavtor in prvi podpisnik pobude za oceno ustavnosti zakona o bančništvu. Toda Dnevnik je jeseni lani poročal, kako se Kotnik skriva za bojem za male delničarje. Obveznice je kupoval po bistveno nižji ceni od nominalne, tudi takrat, ko je bilo že jasno, da jih bodo izbrisali. V nakupe podrejenih in hibridnih obveznic Probanke, Factor banke, NLB, NKBM in Banke Celje naj bi vložil okoli sto tisoč evrov, če pa mu uspe na ustavnem sodišču, mu bo v žep (po izračunih novinarjev Dnevnika) kapnilo 0,6 milijona evrov davkoplačevalskega denarja. Kotnik je špekuliral. S tem ni prav nič narobe, če ne bi obstajal resen in utemeljen sum, da je zlorabljal notranje informacije Banke Slovenije, saj je z žvižgačem jasno pokazal, da ima dobre informacije o dogajanju v centralni banki, s tem pa tudi dostop do strogo varovanih skrivnosti, ki mu bodo očitno omogočile zajeten zaslužek.

V resnih državah bi se že zdavnaj znašel v preiskavi agencij, ki se ukvarjajo z zaščito trgov z vrednostnimi papirji. V ZDA bi takega človeka preiskovala SEC (Securities and Exchange Commission). Če bi mu dokazali krivdo, bi zaporniške klopi grel dolga leta, kajti zloraba notranjih informacij je zelo resna zadeva. In Kotnik jih je najbrž imel. Zaradi njih je kupil »ničvredne«

Page: 39

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 2044 cm2

4 / 4

Pri bančnih obveznicah je naselil tudi Primož Kozmus, eden najboljših slovenskih športnikov vseh časov.

vrednostne papirje, saj je očitno vedel, kaj se bo zgodilo, in ker je vedel, da bo lahko vložil ustavni spor in zaslužil.

Razsežnost afere

Guverner Boštjan Jazbec je na vse obtožbe odgovoril dokaj logično in argumentirano. O »zmešnjavi« z datumi je povedal, da bi lahko odločbe o izrednih ukrepih bankam poslali že 17. decembra, vendar so soglasje Bruslja dobili šele 18. decembra, zato je na odločbah ostal datum 17. decembra. Razlika v cenitvah kapitala (NLB je objavila, da je na dan 30. septembra 2013 imela 835 milijonov pozitivnega kapitala, Banka Slovenije pa je za isti dan izračunala, da ima NLB 318 milijonov negativnega kapitala) je po besedah Jazbca nastala zaradi različnih metodologij, saj so bila merila centralne banke na zahtevo Bruslja strožja. Prav tako je zavrnil očitke, da bi potvrdili cenitve bank. Jazbec je še spomnil, da je bila Slovenija edina država, ki je morala dvakrat opraviti obremenitvene teste in preglede aktive. Testi v letu 2014 so potrdili tiste iz leta 2013. Če nekdo dvakrat zaporedoma enako opravi test, je verjetno, da sta bila narejena pravilno, je še povedal Jazbec in dodal, da če ne bi ravnali tako, kot so, bi morale nekatere banke (tudi NLB in NKBM) v stečaj. No, to sicer sploh ne bi bilo slabo.

Guverner centralne banke pri pojasnjevanju nekaterih dejanj ob dokapitalizaciji bank ni povedal nič novega, kot niso nič novega očitki razlaščenih imetnikov podrejenih obveznic. Panika, predvsem na strani »podrejenec«, je nastala šele novembra lani, ko se je ustavno sodišče obrnilo na Evropsko sodišče in med drugim zapisalo, da je sicer res, da bi morala za imetnike vrednostnih papirjev (čeprav gre za tvegane naložbe) veljati pravila, ki so veljala v času nakupa papirjev, toda »ustavno sodišče se zaveda teže javnega interesa, da se sporočilo o bančništvu uveljavi tudi za že izdane finančne instrumente, da bi se zmanjšala javnofinančna obremenitev držav zaradi sanacije bank ter ohranila konkurenca«. Takih »toda« ali »ampak« v sklepu ustavnega sodišča, dolgem 40 strani, kar mrgoli. To nakazuje, da utegnejo ustavni sodniki zavrniti pobudo, čakajo le mnenje evropskih sodnikov.

Tudi na ustavne sodnike že letijo očitki, da so bruseljski hlapci, besednjak večine političnih strank in pobudnikov za ustavno presojo pa postaja vse bolj enak retoriki Luke Mesca in njegove Zdržene levice: kriv je Bruselj, kriva je metodologija Evropske centralne banke (ECB), ne bi se smeli podrežati tej metodologiji, izstopimo iz evro območja in EU. Banka Slovenije je delala po nareku Bruslja in ECB, za vsem so zlobni Nemci, ki zagovarjajo varčevanje, kriva sta neoliberalizem in kapitalizem, Boštjan Jazbec ni branil interesov Slovenije, Alenka Bratušek pa je bila zavedena, ker od Centralne banke ni dobila vseh podatkov, tulijo vsi v en rog, vključno z Novo Slovenijo. Pobudniki, sicer zasebniki, med njimi tudi zagovorniki privatizacije, in ideologija o javnem interesu tranzicijske levice (v podobi Foruma 21) so skupaj z zagovorniki državne lastnine očitno našli skupno točko – denar. Vendar z različnimi motivi. »Podrejenici« bi radi prišli do vloženega denarja, ki se jim bo zelo »oplenitil«, socialistična družčina okoli Foruma 21 pa bi rada zadržala svoje finančne vrtičke v državni lasti. Kajti če bo pobuda na ustavnem sodišču sprejeta, je vprašljiva tudi ustanovitev slabe banke ter prenos in prodaja terjatev, ki zadnje dni bliskovito poteka. S tem pa tudi privatizacija in varčevalni ukrepi. Neverjetno hitro so se vključili sindikati, ki že zahtevajo, naj vlada prekliče varčevanje, mali delničarji zahtevajo, da se ustavi prodaja NKBM, levica že grozi z novimi protesti zaradi nadaljevanja privatizacije, pri kateri je zanjo ključen predvsem Telekom, politične stranke pa skoraj vse po vrsti (brez kritične distance in treznega premisleka) udrihajo po Banki Slovenije in zahtevajo glave. Vse je potekalo tako, kot da bi bila večina že vnaprej pripravljena na tak scenarij. Čeprav afere dokazuje izključno samo eno: državne banke in podjetja je treba čim prej privatizirati. ■

Zgodovina izbrisa

Kapitalske potrebe v osmih bankah, v katerih so bili izvedeni pregledi aktive in obremenitveni testi, znašajo 4,778 milijarde evrov, je 12. decembra 2013 po seji vlade razkril guverner Banke Slovenije Boštjan Jazbec, ki je dodal, da bo za dokapitalizacijo NLB, NKBM in Abanke Vipa država namenila 3,012 milijarde evrov. Te tri banke so zaprosile za ukrepe po zakonu o ukrepih za stabilnost bank. Vlada je takrat sočasno sprejela tudi sklep o prenosu slabih terjatev na DUTB. Transakcijska vrednost prenosa slabih terjatev iz teh največjih bank je znašala 1,6 milijarde evrov. Nekaj dni kasneje je Slovenija dobila dovoljenje Bruslja za dokapitalizacijo, hkrati pa je razstila delničarje ter lastnike hibridnih in podrejenih obveznic.

Podlaga za tak ukrep so bila tudi spremenjena pravila Evropske unije. Najprej je veljalo, da se banke rešujejo z javnim denarjem in se dolgovi socializirajo, nova pravila pa so zahtevala, da državna pomoč banki ne sme biti dodeljena, dokler lastniški kapital, hibridni kapital in podrejeni dolžniški instrumenti v celoti ne prispevajo k izravnavi izgub. Šlo je za nezavezujoča priporočila, ki jih morajo države uzakoniti do leta 2015, uporabljati pa od leta 2018. To priporočilo in novela zakona o bančništvu (ob kateri so tudi državni pravniki opozarjali, da utegne biti ustavno sporna) sta bila podlaga za razlastitev. Podrejenici so takrat trdili, da so obveznice (predvsem obveznice NLB26, ki zapadejo v izplačilo leta 2017) pravzaprav posojilo banki, obveznost pa ne bi prenehala niti ob stečaju banke, saj bi se spremenil le način njihovega poplačila. Kljub temu Banka Slovenije in vlada tega nista upoštevali, zato se je večina delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic odločila za vložitev pobude za presojo ustavnosti predpisa. Sklicevali so se na prakso v Španiji, kjer so sprejeli milejša pravila. »Podrejenici« so tam dobili 85 odstotkov vrednosti, imetniki hibridnih obveznic 60 odstotkov, imetniki prednostnih delnic pa 39 odstotkov vrednosti. Vlagatelji nikjer v Evropi niso izgubili vsega, razen v Sloveniji, kjer so bila postavljena najstrožja pravila, to so prisilne razlastitve.